

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра менеджменту і логістики

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: Підвищення конкурентоспроможності підприємства на засадах
диверсифікації діяльності**

ШИФР КРБ. МІЛ.1.481-03.1.7

Здобувачка Вікторія КОЗАЧЕНКО

Керівник д.е.н., проф. Юрій МЕЛЬНИК

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від ____ 2023 р., протокол № ____
Завідувач кафедри менеджменту і логістики _____ Ірина СЕДІКОВА
(підпис)

Одеса – 2023 р.

Одеський національний технологічний університет

Факультет
Кафедра
Ступінь вищої освіти
Спеціальність
Освітня програма

Менеджменту, маркетингу і логістики
Менеджменту і логістики
Перший (бакалаврський)
073 – Менеджмент
Менеджмент

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Завідувач кафедри МіЛ

_____ (підпис)

“ ___ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра здобувачки вищої освіти

Козаченко Вікторії

1. Тема роботи: «Підвищення конкурентоспроможності підприємства на засадах диверсифікації діяльності» затвердженою наказом по університету від 23.08.2022 р. №481-03.

2. Термін здачі студентом закінченої роботи 01.06.2023 р.

3. Вихідні дані роботи: звіти діяльності підприємства, законодавчі акти, статистичні збірники, наукові публікації вчених менеджерів та економістів.

4. Зміст кваліфікаційної роботи бакалавра. Вступ. Розділ 1 Теоретичні аспекти диверсифікації діяльності підприємства 1.1. Види диверсифікації діяльності підприємства та її класифікації 1.2. Методи управління вибором стратегій диверсифікації міжнародної діяльності. Розділ 2 Аналіз експортної діяльності ТОВ «Укрелеваторпром» 2.1. Російсько-український конфлікт: виклики для зернового ринку 2.2. Характеристика ТОВ «Укрелеваторпром» та оцінка показників його діяльності 2.3. Напрями диверсифікації експортної діяльності підприємства. Розділ 3 пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Укрелеваторпром» на засадах диверсифікації. 3.1. Опис програми диверсифікації міжнародної діяльності ТОВ «Укрелеваторпром». 3.2. Оцінка ефективності запропонованих змін. Висновки.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 24, рисунків 18.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Нормоконтроль			

7. Дата видачі завдання 25.02.23 р.

Керівник _____

(підпис)

Завдання прийняв до виконання _____

(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Проходження комплексної практики	25.02.23-14.03.23	виконано
2	Захист звіту з практики	15.03.23-17.03.23	виконано
3	Розробка теоретичного розділу	20.03.23-31.03.23	виконано
4	Розробка аналітичного розділу	01.04.23-14.04.23	виконано
5	Розробка проектного розділу	15.04-02.05.23	виконано
6	Розробка інших складових кваліфікаційної роботи	03.05.23-07.05.23	виконано
7	Розгляд науковим керівником чорнового варіанту кваліфікаційної роботи	08.05.23-11.05.23	виконано
8	Доопрацювання роботи з урахуванням пропозицій наукового керівника та підготовка її у чистовому варіанті	12.05.23-16.05.23	виконано
9	Розгляд науковим керівником чистового варіанту кваліфікаційної роботи та підготовка до малого захисту	17.05.23-19.05.23	виконано
10	Нормоконтроль роботи	22.05.23-24.05.23	виконано
11	Перевірка роботи на плагіат	22.05.23-24.05.23	виконано
12	Малий захист та доробка роботи по результатах малого захисту	25.05.23-31.05.23	виконано
13	Передача роботи завідувачу кафедри для отримання дозволу на захист	01.06.23-04.06.23	виконано
14	Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи	05.06.23-10.06.23	виконано
15	Захист кваліфікаційної роботи	12.06.23-23.06.23	виконано

Здобувач _____

(підпис)

Керівник роботи _____

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Актуальність теми. Сучасна економіка характеризується частими змінами векторів розвитку. Це пов'язано з розвитком науки і техніки, скороченням життєвого циклу продукції та швидким оновленням асортименту, частими змінами смаків та уподобань споживачів, посиленням конкуренції між виробниками та глобалізацією економічних процесів. Конкуренція на світовому ринку, повільне економічне зростання та прискорення технологічного прогресу вимагають трансформації виробництва, для якої вже недостатньо лише придбання передової техніки і технологій та результатів наукових досліджень. Для того, щоб вижити на ринку, компанії повинні знайти способи адаптації до мінливого бізнес-середовища, одним з найбільш ефективних з яких є диверсифікація діяльності.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти диверсифікації діяльності підприємства»** визначено види диверсифікації діяльності підприємства та її класифікації, досліджено методи управління вибором стратегій диверсифікації міжнародної діяльності, зроблено висновки.

У другому розділі **«Аналіз діяльності ТОВ «Укрелеваторпром»**», проаналізовано виклики для зернового ринку в умовах війни, наведено характеристику ТОВ «Укрелеваторпром» та здійснено оцінку показників його діяльності, визначено напрями диверсифікації діяльності підприємства, зроблено висновки.

У третьому розділі **«Пропозиції щодо підвищення конкурентоспроможності ТОВ «Укрелеваторпром» на засадах диверсифікації»** запропоновано програму диверсифікації діяльності ТОВ «Укрелеваторпром» поведена оцінка ефективності запропонованих змін. Зроблено загальні висновки.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 64 сторінки, 22 таблиць, 18 рисунків. Перелік посилань нараховує 30 найменування.

Ключові слова: експорт, імпорт, диверсифікація, ефективність діяльності, зерновий ринок.

SUMMARY

Actuality of theme. The modern economy is characterized by frequent changes in the vector of development, which is caused by: the development of scientific and technical progress and, as a result, the shortening of the life cycle of products and the rapid renewal of the assortment; frequent changes in consumer tastes and preferences; intensifying competition between product manufacturers; globalization of economic processes. The competitive struggle on world markets, the slowdown of economic growth and the acceleration of technical progress require transformations in production, for which the acquisition of progressive equipment and technologies, the results of scientific research, becomes insufficient. Under these conditions, in order to survive on the market, enterprises must find ways to adapt to changes in business conditions, among which one of the most effective is the diversification of activities, including the diversification of international activities.

In the first chapter "Theoretical aspects of the diversification of the company's activity", the types of diversification of the company's activity and its classification are defined, the methods of managing the choice of international diversification strategies are studied, and conclusions are drawn.

In the second chapter, "Analysis of the export activity of Ukrelevatorprom LLC", the challenges for the grain market in war conditions are analyzed, the characteristics of Ukrelevatorprom LLC are given, and the indicators of its activity are evaluated, the directions of diversification of the enterprise's export activity are determined, and conclusions are drawn.

In the third section, "Proposals for increasing the competitiveness of Ukrelevatorprom LLC" on the basis of diversification, a program of diversification of the international activities of Ukrelevatorprom LLC is proposed, and an

assessment of the effectiveness of the proposed changes is conducted. General conclusions are made.

The bachelor's thesis contains 64 pages, 22 tables, and 18 figures. The list of links includes 30 names.

Key words: export, import, diversification, activity efficiency, grain market

ЗМІСТ	СТОР
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Види диверсифікації діяльності підприємства та її класифікації	
1.2. Методи управління вибором стратегій диверсифікації діяльності	15
Висновки до 1 розділу	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «УКРЕЛЕВАТОРПРОМ»	23
2.1. Російсько-український конфлікт: виклики для зернового ринку	23
2.2. Характеристика ТОВ «Укрелеваторпром» та оцінка показників його діяльності	30
2.3. Напрями диверсифікації діяльності підприємства	41
Висновки до 2 розділу	48
РОЗДІЛ 3 ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТОВ «УКРЕЛЕВТОРПРОМ» НА ЗАСАДАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ	49
3.1. Опис програми диверсифікації діяльності ТОВ «Укрелеваторпром»	49
3.2. Оцінка ефективності запропонованих змін	52
Висновки до 3 розділу	58
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВИСНОВКИ

Диверсифікація відіграє важливу роль у визначенні належної конкурентоспроможності, фінансової стійкості компанії та рівня прибутковості її діяльності. Поява диверсифікованих організацій зумовлена низкою пов'язаних між собою факторів, таких як посилення ринкової конкуренції, використання наукових знань у виробництві, скорочення життєвого циклу технологій та продуктів на їх основі, а також державна антимонопольна політика щодо великих спеціалізованих компаній.

Ефективне довгострокове планування нових продуктів вимагає ретельних досліджень і розробок, порівняння вимог до нового продукту з власними можливостями компанії, великої уваги до того, як споживачі оцінюють характеристики продукту, а також значних витрат часу і грошей. Водночас, керівництво має бути готовим до того, що нові продукти можуть зазнати невдачі через конкуренцію або зміни у споживчому попиті.

Було запропоновано програму, яка, передбачає диверсифікацію діяльності через різні товарні групи шляхом виходу на нові ринки та їх освоєння. Для розрахунку чистого дисконтованого прибутку також було використано три альтернативні варіанти, останній з яких виявився найпривабливішим. Третій варіант програми передбачає 1 млн. грн., тобто мінімальну інвестицію, яка може бути повернута протягом трьох років у порівнянні з попередніми двома варіантами. Були розглянуті всі можливі ризики, які могли б вплинути на ініціалізацію програми для компанії. Після оцінки всіх ризиків було зроблено висновок, що програма не має ризиків і може бути рекомендована до впровадження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Енциклопедія Сучасної України. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України: URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24218
2. Науковий журнал «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку»: URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/jun/21865/st7.pdf>
3. Люзе М.В. Перспективи диверсифікації виробництва України в умовах інтеграційних процесів «Молодий вчений», 2014. С. 144-148.
4. Бокань А.А. Диверсифікація підприємства: передумови види та форми: URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/45484/05-Bokan.pdf?sequence=1>
5. Мельник О. Диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності підприємств. URL: <https://science.lpnu.ua/uk/smeu-archive/vsi-vypusky/vypusk-2-nomer-1-2020/dyversyfikaciya-zovnishnoekonomichnoyi-diyalnosti>
6. Шабалтун М.І., Леманова П.В. Значимість стратегії диверсифікації в умовах конкуренції. «Міжнародний студентський науковий вісник», 2016. С. 459-462.
7. Бокань А.А. Диверсифікація діяльності як шлях підвищення адаптаційних можливостей підприємств. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50525/7/Illiashenko.pdf;jsessionid=AB262E68D23476ECA1E35D147BACC25B>
8. Електронний журнал «Ефективна економіка» : Вибір оптимального методу диверсифікації підприємств. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2424>
9. Звіт ТОВ СП «Нібулон»: URL: <https://latifundist.com/kompanii/3-nibulon>
10. YouControl: URL: <https://youcontrol.com.ua/>

11. iFactor: веб-сайт. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2020>
12. LigaZakon 360: URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view03007>
13. Міністерство аграрної політики та продовольства України: URL: <https://minagro.gov.ua/investoram/monitoring-stanu-apk/eksport-z-ukrayini-zernovih-zernobobovih-ta-boroshna>
14. АПК Інформ: URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/1530003>
15. В. В. Кириленко Економіка: навч. посіб. К.: Тернопіль: Економічна думка, 2002. 193 с.
16. Export Diversification. Експортна диверсифікація: URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/export-diversification>
17. Latifundist: URL: <https://latifundist.com/novosti/58224-nazvano-top-10-najbilshih-importeriv-ukrayinskogo-zerna-za-minulij-rik>
18. Офіційний сайт компанії «Кернел»: URL: <https://www.kernel.ua>
19. Офіційний сайт компанії «Cargill»: веб-сайт. URL: <https://www.cargill.com>
20. Дунська А. Р. Зовнішньоекономічна діяльність: теорія і практика: навч. посіб. К.: Кондор, 2013. 687 с.
21. Гулакова В.Л. Оцінка ефективності ЗЕД підприємств: URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/255.pdf>
22. АПК Інформ. У 2021 році виручка від експорту зернових з України збільшилася на 31%. Агроновини. 2022: URL <https://www.apk-inform.com/uk/news/1525190>
23. REL Investments Group. Глобальна торгівля потребує більш диверсифікованих ланцюгів поставок, щоб впоратися з майбутніми потрясіннями: МВФ. 2022. URL: <https://www.relinvestmentsgroup.com/ua/novosti/globalnaja-torgovlja>
24. Ливч Д. Логістика "з'їдає" всі гроші аграріїв. Економічна правда. 2022: URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/7/693517/>
25. «Бізон-Тех»: URL: <https://bizontech.ua/blog/winter-wheat-characteristics-sowing-harv>

26. Prozorro Інфобокс: URL: <https://infobox.prozorro.org/articles/shchodo-kriterijiv-ocinki-tendernih-propozicij>

27. Дія Бізнес Експортний напрям – ОАЕ: URL: <https://export.gov.ua/country/102-obiednani-arabski-emirati>

28. Дія Бізнес Експортний напрям – Японія: URL: <https://export.gov.ua/country/120-iaponiia>

29. Корінько М. Д. Організаційно-економічний механізм диверсифікації діяльності суб'єктів господарювання. Актуальні проблеми економіки. 2008. №6. С. 135–142.

30. Ступницький О. Інформаційні технології та корпоративне управління у XXI ст. Економіка України. 2015. № 2. С. 38–46.

31. Мазуренок О.Р. Упровадження автоматизованих систем оптимізації продукції машинобудівних підприємств як один із напрямів диверсифікації діяльності підприємств. Економічний вісник Донбасу. 2012. № 2. С. 118-124.

32. Кутовий В.М. Підходи щодо оцінки ефективності диверсифікації підприємств. Економічний простір. 2009. №24 . С.278-289.

33. Морщенок Т. С., Острик А. Ю. Диверсифікація діяльності як напрям розвитку та посилення конкурентних переваг торговельного підприємства. Економіка і суспільство. 2016. Вип. 7.

34. Мельник О. Г. Експортний потенціал підприємства: сутність і методологічні основи аналізу. Проблеми економіки, 2017, (1), 226–231.

35. Захарченко В. І., Балахонова О. В., Величко М. Р. Оптимізація інвестиційного ризику з використанням інструменту його диверсифікації. Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління, 2019, 18, вип. 1, 57.